

Les van Kew-headgardener Tony Kirkham: Mulchen en mycorrhiza

Connie Ettema is tuinontwerper en hovenier. De eerste helft van 2016 volgt zij de cursus Planting Design aan het London College of Garden Design. Een opleiding over het maken van beplantingsplannen en toegepaste plantkunde. In een reeks van zes artikelen laat zij ons meekijken in de lessen. Dit is het derde artikel.

Tekst Connie Ettema Beeld Connie Ettema en Modeste Herwig

Hoewel het geen ontworpen tuin is en dus niet echt een voorbeeld voor ontwerpen met planten, is het voor iedere groene freak natuurlijk smullen om rond te lopen op Kew. Kew Gardens is 300 acres (120 ha) groot en de grootste botanische tuin ter wereld. Dus hier rondlopen en binnen no-time de geheugenkaart vol en de accu leeg te hebben van je fototoestel, is waarschijnlijk voor boomspecialisten, exootliefhebbers (the Palmhouse uit 1848!) en groene rupsjes-nooit-genoege heel herkenbaar. Besef dan dat het klaslokaal van de cursus Planting Design in de orangerie op Kew is. Het is dus inderdaad een feestje om bijna wekelijks hier rond te lopen en het verloop van de seizoenen een half jaar lang te kunnen aanschouwen. Alsof dat niet genoeg is, krijgen we ook nog een hele dag les van Tony Kirkham, de *headgardener* van Kew.

Al 25 jaar is Kirkham verantwoordelijk voor al het groen. Deze man heeft ervoor gezorgd dat de *treetop walk* is gemaakt, die moest beslissen wat er gebeurde na de stormen in 1987 en 1990 waarbij 700 bomen gesneuveld zijn, die op basis van oude kaarten kan zien hoe gedeelten van

het park ontworpen of bedoeld zijn en die visies meeneemt en vertaalt naar de huidige en toekomstige situatie.

Daarmee moet hij rekening houden met de collectie: variatie is belangrijk en er wordt veel wetenschappelijk onderzoek gedaan op Kew. Dus hij plant nieuwe verschillende *Castanea*-soorten in de loop der jaren om een oud laanpatroon te herstellen, waar er ook nog drie hele oude staan. Over pak en beet twintig jaar zal het er al heel gelijkmatig uitzien, omdat de bomen precies hetzelfde opgekroond worden, op 100 cm hoog. Regelmatig terugkerend langs de *broadwalk* zijn *Taxus*-piramides gezet als een herinnering aan de geometrische en formele patronen die hier vroeger ook geweest zijn.

Mulchen boomkronen

Het belangrijkste wat ze op Kew doen om de bomen gezond te houden is mulchen. Ze composteren al het groene materiaal zelf en brengen dat weer terug in de tuin. Alle boomkronen worden op de grond gespiegeld met compost. Het bodemleven

van schimmels en bacteriën dat nodig is voor de vertering hiervan zorgt ervoor dat de leefomgeving van de boom veel meer lijkt op de standaard bossituatie. Het is zichtbaar dat de bomen daarvan opknappen. Wat ook zeer effectief is, is het *airraiden* van de grond. Omdat de bodem door het grote bezoekersaantal, zeker bij de heel oude bomen, zeer aangelopen en verdicht is, is het diep beluchten van de bodem noodzakelijk en heel effectief. We zien voorbeelden van oude internodiën van 1 cm, jaar na jaar, en na het beluchten groeide de tak weer 15 cm. In dit grote park met veel gras wordt geen blad geruimd. Ze gaan er met de mulchmaaier overheen en blazen het op sommige plekken onder de bomen, waar de natuur het mag opruimen.

Verdike stamvoet

Een goed begin is het halve werk. Ook Kirkham houdt ons voor dat het uitzoeken van goed plantmateriaal cruciaal is. Check je planten op onvolkomenheden, check of de kwekerij goed is - je kan veel zien aan een keurige organisatie op het terrein. Altijd controleren of de boom een *basal flare* heeft. Dat is de verdikte stamvoet. Hierdoor kan je zien dat de boom niet te diep is geplant. Noodzakelijk voor het goed verankeren en een teken dat de wortels voldoende lucht kunnen krijgen. Als het niet goed gebeurt, zal een boom wel blijven leven, maar hij groeit veel langzamer, is minder sterk en dus bevatelijker voor ziektes. Bovendien wordt hij niet zo oud als zou kunnen. Bedenk maar wat er gebeurt als je een bamboestok diep in de grond steekt en hem dan heen en weer beweegt. Het gaat loszitten, er komt ruimte.

14.000 bomen

In totaal staan er zo'n 14.000 bomen in Kew Gardens en er zijn permanent drie boomverzorgers in dienst. De echte oude bomen op Kew worden één keer in de vijf jaar gesnoeid. De kroon wordt uitgedund en lichter gemaakt voor de veiligheid en

Uitleg van headgardener Tony Kirkham op Kew bij een pas aangeplante boom.

Drie tegelijk geplante *Prunus sargentii*. De achterste staat te diep geplant en heeft geen *basal flare* (verdikte stamvoet) ontwikkeld. Hij blijft daarom achter in groei.

Op Kew wordt een te groot geworden pol siergras 'uitgekamd' om de mieren eruit te halen. Die brengen er veel grond in waardoor de pol steeds hoger komt te staan. Ook wordt de pol nagekeken op dode delen, meestal in het centrum. Indien nodig wordt de pol gesplitst. De stukken met nieuwe groene scheuten worden teruggeplant.

Les op Kew Gardens. Op de foto in de siergrassencollectie staan naast de studenten ook directeur LCGD Andrew Fisher Tomlin, Neil Lucas van Knoll Gardens and Nursery (gespecialiseerde siergrassenkweker) en Michelle Cleave, hoofd siergrassen van Kew.

Alle bomen op Kew krijgen een passende mulchlaag rondom de voet van de stam om een bossituatie zo veel mogelijk te kopiëren. Niet voor het zicht maar voor het broodnodige bodemleven. Positief bijkomend effect is dat mensen minder snel geneigd zijn om hierop te lopen zodat de grond minder snel verdicht.

om te zorgen dat de wind er doorheen kan gaan en geen vat krijgt op die reuzen.

Maar het allerbelangrijkste vindt Kirkham het toedienen van mychorrhiza bij het aanplanten. Kritiek hierop dat het snel afsterft en daardoor geen effect heeft, kan hij weerleggen. Ja, de mychorrhiza sterft af na twee tot drie jaar. Maar dan is het aanwezige bodemleven wel aan de gang en heeft het de actie overgenomen van de startmix. En door die startmix hebben de wortels van de nieuwe aanplant wel een goed begin kunnen maken.

Om dit te duiden maakt hij de vergelijking met een groep gezellige mensen die losgelaten worden op de dansvloer van een suffe disco. Die leuke club gaat meteen aan het dansen. Tegen de tijd dat deze groep moe is en naar bed gaat, is ondertussen de rest wakker geworden en mee gaan doen, en zijn er genoeg mensen om het feest gaande te houden.

En meteen door naar een volgende kennisbom: Rosy Hardy, van de gelijknamige gespecialiseerde vaste plantenkwekerij (*peatfree!*). Ook zij is weer een medaillewinnaar van de Chelsea Flower Show. Ze ontwerpt eigen presentatietuinen maar kweekt ook veel planten voor

andere showtuinen, naast hun gewone verkoop voor professionals en particulieren. Kweken voor showtuinen is een vak apart omdat de planten in een hele grote potmaat moeten komen, er meer dan perfect uit moeten zien en op het juiste moment moeten bloeien. Dat betekent vanaf de winter de duizenden planten van binnen naar buiten en weer terug brengen, al naar gelang de weers- en temperatuursomstandigheden.

Planten voor droge schaduw

Hardy is zeer prettig om naar te luisteren, zeker ook omdat ze een helder verhaal heeft, met goede opbouw en duidelijke foto's. Er komen zeer veel soorten langs. Voor mij een herkenning van sommige, een opfrismoment voor andere soorten, veel aanvullende informatie over bepaalde planten en kennismaking met informatie over mij onbekende soorten. Ik kan niet wachten om de vele soorten die het goed zouden moeten doen in droge schaduw uit te proberen. Dat zijn volgens Hardy onder meer: *Alstroemeria psittacina*, *Arum italicum* 'Marmoratum', *Disporopsis pernyi*, *Mathiasella bupleuroides* 'Green Dream', *Rodgersia*

podophylla en *Tiarella* 'Pink Skyrocket'.

Een feit dat ik ook van kwekers in Nederland heb gehoord, is dat veel ontwerpers een zeer beperkt assortiment gebruiken. En dat is jammer. Kennelijk is er een beperkte (planten)kennis, terwijl er zoveel moois is. Kennis kun je uit boeken halen, echter die is vaak zeer beperkt. Planten kunnen veel groter of kleiner zijn dan aangegeven. Een van de beste manieren volgens Hardy, is om over de heg te kijken bij de burens wat er wel en niet groeit, en hóe het groeit.

Kwekers kunnen je vertellen dat er goede nieuwe variëteiten zijn van bepaalde soorten. Zoals *Geum* 'Totally Tangerine', die lang bloeit, sterk is en een aanvulling op de bestaande soorten. Of dat het toch echt beter is om een gouwe ouwe te gebruiken. Op mijn vraag welke *Echinacea* volgens haar de beste is, noemde ze dan ook de gewone *E. purpurea*.

Groeivorm wortels

Hardy onderwijst ons in eigenschappen van planten die je altijd zou moeten (her)kennen en die zitten, jawel, in de bodem. Naast de eisen die de bodem stelt (droog/vochtig, zuur/basisch, wel/niet

Tips van Rosy Hardy

Voordat je dahlia's uit de grond haalt, moet eerst de vorst eroverheen zijn gegaan. Dat zorgt voor een natuurlijke vergrendeling van de wortelknol. Bij te vroeg afknippen kan de stengelstomp gaan rotten en dan gaat de hele knol eraan.

Om planten beter te laten aanslaan, kan het nuttig zijn om ze in het begin een handje te helpen. Een *Thalictrum* (de wat sterkere soorten, meestal de laatbloeiers zoals *T. 'Splendide'*) kan het best doen op een wat armere drogere grond. Als je bij aanplanten een krant (een gewone, geen glossy-papier) onder in het plantgat legt, blijft de kluit in het begin veel natter. Als de krant weggerot is, is de plant genoeg gewend aan de plek en gaat die het meestal wel redden.

Ontwerpers let op: als je een verticale lijn zoekt in je beplantingsplan, denk dan in detail na over het verschil tussen *Veronica* (echt rechtop stijf), *Verbascum* (sterk rechtop, maar met grote ronde bloemen) en *Veronicastrum* (rechte aren op een gesplitste, breder uitgroeiende bloemstengel).

Paeonia houdt niet van (ver)planten. Als je dit heel voorzichtig doet en een grote kluit uitgraaft, kan het goed gaan. Maar niet als je als laatste nog even gaat aanstampen. Dat alleen al is een reden voor de pioen om vijf jaar te gaan zitten mokken en weigeren te bloeien.

Erodium manescavii bloeit eindeloos door, als je de oude bloemen weghaalt. Gewoon trekken, niet knippen.

Kijk naar het blad, of het gezond is. Maar *Gaura* heeft vlekken op het jonge blad, dat is heel normaal en verdwijnt vanzelf. Sommige vaste planten veranderen tijdens het jaar. *Rodgersia* ziet er in het voorjaar heel anders uit dan vol in het blad. En als ze te arm of droog staan, dan maakt het blad geen dicht pakket. Maar dat kan nog steeds een mooi element zijn, maar anders dan een ontwerper het bedoeld heeft. En het *Scabiosa*-blad verandert van breed naar meer spits. Dat is het moment dat ze gaan bloeien.

Wie doen er mee aan deze opleiding en waarom?

Mede-studente van de cursus Planting Design is Emma Voit uit Zwitserland, 26 jaar. Zij is stevig opgeleid met een tuinbouw/hoveniersopleiding aan de CFPNE en daarna een landschapsarchitectenopleiding aan de HEPIA, beide in Geneve. Op dit moment is zij werkzaam als landschapsontwerper bij Sara Jane Rothwell van het tuinontwerpbureau London Garden Designer. De opleiding is zij gaan doen omdat zij het hele ontwerpproces boeiend vindt, maar 'als ik met het beplantingsontwerp begin, voel ik mijn projecten pas echt tot leven

komen'. Ze wil vooral haar ontwerpqualiteiten verder ontwikkelen en meer te weten komen over nieuwe technieken en planten. Deze kans om zeer inspirerende mensen te ontmoeten die les geven over uiteenlopende gespecialiseerde onderwerpen vindt ze fantastisch. Voor haar zijn met name de masterclasses van Andrew Wilson over kleur, Jo Thompson over haar ontwerpproces en Nigel Dunnett over zijn manier van ontwerpen gewoonweg geweldig.